

LA DESAMORTITZACIÓ AL TERME DEL MONTMELL

DAVID GUASCH i DALMAU
El Montmell

PRESENTACIÓ.

Una qüestió tan important per a la nostra història moderna i alhora tan poc coneguda i divulgada pels historiadors moderns del nostre segle, sobretot a nivell local, (1) és la referent a la Desamortització dels béns de l'església portada a terme pels governs liberals del segle passat i que durà fins ja entrats en el nostre segle XX.

Una obra cabdal, i que tot investigador i historiador modern, sobretot els investigadors d'aquest tema a la província de Tarragona, hauran de tenir tothora a l'abast, és l'obra que recentment ha publicat el professor Salvador J. Rovira, amb dedicació de centenars d'hores, furgant, consultant, fent comprovacions i perseverant pels arxius de la ciutat de Tarragona, de Reus, de Valls, particulars, etc., obra meritíssima que porta per títol "La Desamortització dels béns de l'església a la província de Tarragona" (1835 - 1845) i que ha publicat per mitjà de l'Institut d'Estudis

Tarragonenses Ramon Berenguer IV i la Diputació Provincial de Tarragona.

INTRODUCCIÓ.

A començaments del segle XIX el món agrícola català ben poc havia canviat de les centúries més endarrerides. Si bé és veritat que Catalunya, en els cinquanta anys darrers, havia més que duplicat la seva població i s'havia refet moltíssim a les acaballes que foren del segle XVIII, qui fins llavors havia estat a l'avanguardia de qualsevol innovació o perfecció agrària, i l'havia dut a cap, havien estat sempre els dos monestirs més importants de la nostra terra: Poblet i Sant Creu, però, aquests, feia ja temps que, dissotadament, havien perdut llur entusiasme envers les coses de la terra i tot allò que representava.

Diu J. Vicens Vives, (2) "L'església feudalitzant de la ruralia s'ha tancat cada vegada més en els seus reductes senyoriais. L'agabellament de mà morta la fa poderosa, però ensems eixorca. No hi ha ningú en l'ambient dels monestirs o dels convents que sàpiga menar una explotació agrícola d'importància, ni en saben ni els interessa, perquè per la vida de la comunitat és suficient la producció d'unes quantes bones finques i la percepció dels delmes i censos urbans. Així resten ermes moltes propietats, mentre que el país duplica la població, i la pagesia, que on ha pogut s'ha llançat a fer reviure els conreus i encara a donar naixement a les vinyes pel sistema de rabassa morta, es troba amb les portes barrades quan demana treball als monestirs i convents. Ni les mateixes comunitats no tenen facultat per a desprendre's dels béns que els sobren, però que la pietat dels fideïls ha posat per sempre més entre llurs mans. Així es va creant un clima de tensió entre els monjos i frares d'un costat, i els camperols, de l'altre. A poc a poc puja la flama que encega l'esguard del pagès, i que des del xoc revolucionari de maig de 1808 es traduirà en degradacions contra els monestirs i les coses pries, fins a culminar en els atacs de 1821 i, sobretot, com és ben sabut, en les destruccions en massa de 1835 a 1839. Si l'església feudal catalana caigué sota els efectes de les lleis desamortitzadores decretades pels ministres burgesos i aplaudides pels industrials progressistes de l'època, la seva ensulsiada vingué precedida per la impossibilitat en què es trobà de

modernitzar les explotacions i de tractar els pagesos més que amb un paternalisme desuet."

Amb aquestes paraules, J. Vicens Vives ens resumeix la situació general de l'església catalana i ens dóna a conèixer quin era l'ús que es feia de llurs extensos béns territorials.

SITUACIÓ POLÍTICO-SOCIAL AL PRIMER TERÇ DEL SEGLE XIX.

En el Trienni Constitucional, 1820 - 1823, el govern es troava atrapat en una situació veritablement caòtica. A més dels problemes creats pels absolutistes, els obrers clamen, i gairebé sempre sobrats de raó, a favor de llurs reivindicacions socials i els militars troben camp abonat per interessar-se per la política, mentre que una bona part del clergat quedà bon xic compromesa amb aquella política de instauració absolutista, compromís que quedà ben palesament accentuat pocs anys després.

Durant més de mig segle tota la política espanyola caminà constantment per camins i viaranys totalment inestables. Les pugnes parlamentàries entre liberals i moderats, extremistes i conservadors, forçosament havien d'impossibilitar tota consolidació de govern i més encara amb el problema de les guerres carlistes.

Mirar només que les guerres carlistes eren un problema dinàstic o successori és cosa ben fàcil i senzilla. Aquest problema era a més, i això és molt important, el fet de l'enfrontament d'unes concepcions socials completament oposades: el tradicionalisme amb el liberal burgès, inspirat directament de les noves encunyacions franceses que, en definitiva, foren les triomfadores.

L'estament eclesiàstic, compromès com estava, i potser ajudat també per la força que encara li donava la seva vinculació a tants drets i a trobar-se en possessió directa de tants béns terrenals, no sabé veure els nous camins i concepcions que, dia a dia, anava prenent la política, junt també, amb uns altres caires socials ben diferents fins llavors, i als quals s'oposà tot seguit ben obertament. Aquesta postura del clergat, en moments ja ben

diffícils, portà tot seguit a enfortir encara més un odi i malvoler que, feia ja temps, era manifestat en alguns sectors de la població, fins que va arribar a esclatar violentament a començaments de 1835, precedit d'un seguit de morts, destruccions i saqueigs de variis convents. Això, acabà per precipitar els decrets desamortitzadors del llavors ministre d'hisenda i cap del govern, J. Álvarez Mendizábal.

Als primers mesos del mateix any 1835 foren suprimits els convents i monestirs que no tinguessin dotze religiosos professats, i altre de febrer de 1836, declarava en venda tots els béns d'aquelles corporacions religioses extingides.

La situació i l'ambient general dominant, sobretot el polític-social d'aquells moments, feren que les coses no acabessin aquí. Una sèrie de noves lleis, producte circumstancial de l'època de desequilibri general, foren promulgades tot seguit. Entre aquestes, la de 29 de juliol de 1837, que declarava extinguits a tota la península, illes i possessions d'ultramar, tots els monestirs, convents, col·legis, congregacions i altres cases de religiosos d'amb-dos sexes; i altre decret del mateix dia, que suprimia la contribució dels delmes (3) i primícies i altres contribucions subsegüents, per arribar a la llei de data del 2 de setembre de 1841, en què totes les propietats del clergat secular són considerades béns nacionals i, tot seguit, posades en venda. Apèndix núm. 1 (4).

L'església en principi no reconegué la legalitat de tals actes, fou considerada una expropiació injusta, i excomulgà a tots aquells qui d'una manera o altra adquiriren béns eclesiàstics o participaren directament o indirectament a l'obra desamortitzadora. Amb el Concordat de Bravo Murillo, de l'any 1851, la Santa Seu aixecà les penes espirituals amb el compromís, per part de l'estat, a títol d'indemnitzacíó, de sostener el clergat en les seves necessitats.

LES PROPIETATS DE L'ESGLÉSIA AL BAIX PENEDES

Sense cap mena de dubte creiem que la desamortització de tanta terra propietat de mà morta era una necessitat o una justícia social, però bé podia haver estat portada d'altra manera

no tan barroera com la que es portà a terme.

En molts casos, les característiques de les propietats de l'església no eren altra cosa que petites o simples parcel·les de terra que havien arribat a mans de les parròquies o dels grans cenobis per mitjà de donacions o llegats d'última hora, i moltes, des de feia ja centenars d'anys.

Si analitzem els resultats positius de totes les mesures desamortitzadores preses per aquells governs liberals de l'època, no els trobem enllloc; aquelles mesures foren disposades i portades a terme tan malament com saberen. Sí que es destruí i malmeté per sempre un importantíssim llegat de segles: monestirs de valiosa arquitectura, biblioteques i arxius d'uns fons per sempre més perduts, joies, talles i pintures d'un valor arqueològic inigualable. Res no fou respectat. Quan arribaren les proteccions estatals de salvaguarda, el mal ja era fet.

Aquestes lleis, en principi, havien estat pensades per aquells governs liberals, d'inspiració en les noves encunyacions franceses, per a posar en circulació la major part de béns de mà morta que posseïa el clergat regular i secular i, ensens, mirar d'eixugar i sanejar l'endeutament públic estatal que es troava en una situació caòtica, i afavorir també, d'aquesta manera, a una pagesia rural i de recursos molt limitats.

Res d'això no s'aconseguí; les vendes dels béns eclesiàstics tampoc donaren solució als problemes de l'època, i la pagesia rural, la que teòricament havia de sortir la més afavorida amb aquestes lleis, tampoc assolí res del què s'havia proposat el govern.

Moltes vegades, i per a mantenir tot l'aparell burocràtic, que comportava posar en pràctica les lleis desamortitzadores, les liquidacions de les subhastes no eren equivalents per a sostener a tanta burocràcia.

Abans de la primera desamortització de 1835, l'església, a la província de Tarragona, acaparava una bona part del total de les terres tarragonines, i esdevenia així el primer propietari agrícola d'aquesta província amb un total de quasi 11.000 Ha.

(5). I això no és res si tenim en compte que els béns eclesiàstics a la província de Tarragona, són només una sisena part dels de la província de Sevilla (6).

"En el Baix Penedès l'església tenia propietats en tots els municipis; a despit d'aquest fet les vendes de 1835 - 1845, solament afectaren la meitat dels municipis car a l'Arboç, Banyeres del Penedès, Bellvei del Penedès, Cunit, Llorenç del Penedès i el Montmell, no es vengué cap finca" (7). En conjunt les propietats agràries eclesiàstiques al Baix Penedès totalitzaven 639 Ha. i eren del clergat secular el 79 per cent.

A la comarca del Baix Penedès, el clergat secular posseïa 282,83 Ha. a l'Arboç i 141,77 Ha. a la Bisbal. A la resta dels altres municipis les terres de l'església no eren moltes, si bé n'hi tenia ens tots ells, i la majoria eren parroquials.

'LA DESAMORTITZACIÓ AL TERME DEL MONTMELL'

Al terme municipal del Montmell el clergat secular hi mantenía només que 14,60 Ha., segons hi venien declarades; el regular no hi tenia res. Malgrat que solament hi posseïa aquestes 14,60 Ha. esmentades, en realitat n'eren moltes més, i haver posseït el domini directe (8) de tot el terme durant nou segles, aquestes poques terres foren igualment venudes a pública subasta a l'any 1872 com veurem tot seguit.

El terme del Montmell, reduït ja considerablement al segle XIX quant a extensió territorial, era encara vinculat directament a la Mensa episcopal de Barcelona, i per tant en gaudia del senyoriu directe el propi bisbe, al qual li eren lliurats els delmes i primícies, així com també altres drets que li pertocaven com a senyor alodial d'aquest terme (9). Aquest senyoriu feudal havia estat assenyalat als bisbes de Barcelona, Guilarà, (937-959) i Pere, (962-973) i als seus successors, per drets d'aprisió i ajuda prestada als comtes de Barcelona durant la reconquesta del Penedès.

Tot seguit, per la documentació que posseïm, la major part correspondència bescanviada entre el bisbe de Barcelona i el

rector del Montmell, sobretot pel darrer, veurem la situació en què es troava la parròquia i terme vers els anys 1820, poc abans de l'arribada del Trienni Constitucional.

En aquesta primera carta, Apèndix Núm. 2, datada al Montmell el dia 25 de setembre de l'any 1817, signada pel seu rector Mn. Domènec Serra, i dirigida al bisbe de Barcelona, i pel que a la mateixa fa esment, per altre d'anterior d'aquest darrer al dit rector del Montmell, aquest assabenta al bisbe sobre la qüestió del pagament de la contribució del Cadastre. L'Ajuntament del Montmell creu que, entre el bisbe i el rector, han d'ajudar a pagar part del Cadastre, més encara cobrant, com cobraven, els delmes a la població, que era la que havia de sostenir el pes de tota mena d'impostos. Al davant de la negativa, per part del rector, l'Ajuntament diu que no tenint cap mena d'ajuda i havent de suportar tanta càrrega, presentarà recurs a la Junta Principal, ja que les càrregues cadastrals pugen a més de 400 lliures a l'any.

Una altra carta del mateix rector i dirigida també al bisbe de Barcelona, datada també al Montmell el dia 6 d'octubre de 1818, aquest rector dóna coneixement que a la parròquia no hi ha terres o finques que es trobin eximides del pagament del delme i aquest el cobra el bisbe com a senyor temporal del terme. El dit informe fou donat a instàncies del Degà del Penedès per tal d'ésser aquest fet circular per a totes les parròquies del districte.

Aquestes dues cartes ens donen sobradament una idea de la situació que, pocs anys després, hauria d'esdevenir un dels punts de partida d'un conflicte que hauria de durar molts anys i que havia de costar també molta sang, destruccions, rancúnies i odis mal dissimulats.

Una altra carta relació, Apèndix Núm. 3, dels béns que posseïa l'església al terme del Montmell i signada pel nou rector de la parròquia Mn. Jacint Maseveu i segell del Montmell, en contestació a la circular del bisbe de Barcelona de data 14 de novembre de 1860, aquest rector dóna coneixement d'aquests béns en cabuda, llindes i la procedència d'aquestes terres junt amb les servituds prestades també per aquest darrer.

En aquestes dates, quants capgirells havien sofert la política i les guerres al país; amb els anys escolats entre 1818 i aquell de 1861, res no era igual. En aquesta darrera data no havien estat encara venudes les terres del curat d'aquest terme, prou hi havia moltes altres millors terres més planeres i de regadius que esperaven qui se les adjudiqués. Bé prou també se'n cuidarien els rectors des de dalt de llurs trones i confessionaris que els llurs fidels s'abstinguessin de comprar béns de l'església. Malgrat això, a la llarga, tot fou venut com a l'encant.

Una nova relació amb preforma i contestant a tot un seguit de preguntes relatives totes a les finques rústegues i urbanes partanyents al clergat secular del Montmell, amb data de 16 de març d'aquell mateix any 1861, fou enviada a la diòcesi de Barcelona. Apèndix Núm. 4.

Moltes de les finques i parcelles del clergat regular i secular, esdevingudes ja béns nacionals i encara no alienades o venudes a terceres persones, foren arrendades pel mateix govern. Així trobem que l'estat acordà l'arrendament per quatre anys de la hisenda de Maserè de la Bisbal del Penedès i procedent del curat del mateix terme, en pública subhasta, el dia 14 d'agost de l'any 1859 (10).

Encara, cinc anys més tard, a l'any 1864, tornem a trobar la mateixa hisenda de Maserè, arrendada per l'estat, pel preu de 3.460 rals, al Sr. Pau Bundó (11).

Mentrestant, també, el seguit de lluites constants i aferisades entre carlistes i isabelins, arreu de les comarques, amb un empobriment cada vegada més accentuat de la terra, feia que es carreguessin fortes contribucions de cadastre, palla, rondes, presos, esquadres i consums, així mateix, també, els pressupostos municipals ordinaris i també extraordinaris es duplicaven contínuament per a tal de sostener el manteniment de destacaments militars en els mateixos municipis, com a la Bisbal, ja que les guerrilles carlistes hi eren sempre presents i habituals per aquests entorns, amb refugis ben segurs a les muntanyes i masies del terme.

Algunes vegades el desconeixement de vendes a subhasta de béns eclesiàstics ja alienats, sembla ésser callat deliberadament per llurs propis perjudicats. I efectivament, feia ja més de tres anys, 26 de febrer de 1872 que la hisenda de Sant Miquel del Montmell, del curat del mateix terme i en domini directe de la Mensa episcopal de Barcelona, havia estat venuda, que encara, amb data de 9 de juny de l'any 1875, el rector del Montmell escriu al seu bisbe notificant que A. Pons i Roure, de la ciutat de Barcelona, havia comprat la dita hisenda, i que havia rebut un avís del senyor secretari de dit municipi per tal de donar-li possessió com a nou propietari adquiridor de dita hisenda, però que també és veritat que feia quatre anys que el seu antecessor de la parròquia del Montmell, el rector Jacint Masseeveu, de paraula ja li havia dit el mateix. Ensems també, demana com cercar la manera que no sigui portada a la subhasta l'esmentada heretat.

Aquesta carta ve signada al Montmell per Ramon Pons, prevere regent, amb data 9 de juny de l'any 1875, amb segell del Montmell. Fins aquí arriba la desconeixença, moltes vegades, de la manera com eren portades les vendes referents als béns eclesiàstics en aquella època.

Als arxius de la Delegació d'Hisenda de Tarragona hem trobat la venda oficial de dita hisenda. Al primer volum, "Inventario fincas y bienes del clero" núm. de registre 1345, foli 184, i amb els números d'ordre 1044 i 1045, trobem aquesta hisenda desglossada en dues. La corresponent al núm. 1044, diu: "Heredad; denominación, castillo; cura del Montmell; 10 jornales, maleza y yermo. Adjudicada en 8 de abril de 1872 a Antonio Pons y Roura." A observacions, diu: "Esta finca se halla anexa a la rectoría y la tiene cedida de tiempo immemorial el cura párroco."

El núm. 1045, diu: "Heredad; denominada, castillo; obispo de Barcelona; 10 jornales; maleza y yermo; adjudicada en 4 de julio de 1872 a Agustín Andreu, del Vendrell". Segueix a observacions, "Esta finca esta cedida o se aprovecha el pueblo para hacer leña y para pastos del ganado."

En cap moment, però, trobem esment, ni de les restes del castell del segle X, situat al cim de la muntanya del Montmell.

així com tampoc de l'església romànica del segle XII, ambdós situats al bell mig de les terres tretes a subhasta pel govern. Tot i que els preus de la venda d'aquestes terres, foren a uns preus veritablement irrisoris. A l'any 1888, A. Pons i Roura encara es troava pagant part d'aquella compra.

Als Registres de la Propietat del Vendrell no hem pogut trobar les inscripcions pertinents de les mateixes, ja que els registres es perderen totalment durant la guerra civil de 1936.

Pocs dies després d'haver notificat al seu bisbe, dit prevere del Montmell Ramon Pons, referent a la situació de la hisenda del curat, aquest, junt amb quatre parroquians del seu terme i amb data de 20 de juny, adrecen una altra carta al bisbe de Barcelona, on li exposen tot seguit unes qüestions que, ben segur, aquest havia de desconèixer totalment. Apèndix núm. 5. Una carta certament ben curiosa pel seu contingut, i que relaciona estretament l'ambient i esperit dominant aquells anys.

El mateix prevere Ramon Pons, i amb data 31 de juliol del mateix any 1875, des del Montmell, torna a donar al bisbe de Barcelona una altra relació succinta i detallada de la cabuda, composició, llindes, forma de com fou adquirida, valor i càrregues damunt d'aquesta hisenda. Segell del Montmell. Apèndix núm. 6.

Una altra carta del mateix prevere Ramon Pons, amb data i segell de 5 de setembre de l'any següent 1876, fou dirigida al Secretari del bisbe de Barcelona a qui exposa que creu que no és ell la persona indicada per tal de fer la protesta oportuna per retornament a l'església d'unes terres que, ja anteriorment, a l'any 1856, s'havien salvat de la venda i sempre, segons l'anterior rector Masseveu, se salvaren perquè les dites terres servien per tal de sufragar les despeses que ocasionaven les festivitats que la parròquia oferia al poble durant l'any. Apèndix núm. 7.

Abans, havíem fet esment que a la llarga tot havia estat venut sense cap mena de mirament, ni tan sols, moltes vegades, a les pròpies lleis que havien estat establertes a aquest fi (12).

Datada al Montmell el dia 9 de desembre d'aquell mateix any i firmada pel seu prevere Ramon Pons, és la carta que aquest

escriu al bisbe de Barcelona per assabentar-lo que un feligrès li demanava si ell podria comprar la hisenda del Montmell, a Antoni Pons i Roura, actual propietari, a fi de poder-la restituir novament a la parròquia. Les condicions econòmiques pel pagament, proposades per a dur a terme aquesta operació, vindrien donades dels fruits de la pròpia hisenda o altra forma convinguda. Apèndix núm. 8.

Tres anys més tard, a 31 de desembre de 1879, un tal Eudald Campàs, prevere i rector de la parròquia del Montmell, escriu al bisbe de Barcelona sobre el mateix tema: La hisenda del Montmell. Fem estalvi de comentari perquè veritablement val la pena de llegir un tan interessant document. Apèndix núm. 9.

Moltes vegades, l'interès per adquirir béns desamortitzables esdevindria ben païs per part de l'adquiridor, ja sigui aquest per especulació, per tal d'arrodonir parcel·les o simplement per tal d'engrandir la pròpia, però també un cert avergonyiment posterior a quedar marcat o compromès feia que, moltes vegades, una persona desconeguda sortís comprador, com a cap visible, per compte d'una tercera. Així es donà el cas que en poc temps una mateixa finca passés a diferents mans.

Poc més d'un any després, el dia 22 de març de 1881, un nou prevere-econom del Montmell escriu al bisbe de Barcelona referent a la mateixa qüestió de la hisenda del Montmell. Aquest, anomenat Pau Boloix, fa esment de les precàries condicions de vida en què es troba a la dita parròquia, i que fins en aquest moment vivia amb l'esperança que dita hisenda seria restituïda a la parròquia, però ara, posada aquesta novament en venda, poca és la cosa que pot esperar. El prevere Pau Boloix exposa altra vegada al bisbe la necessitat de la compra de les terres rectorals, o per altra banda, essent com és el de viure en aquestes condicions en un lloc tan solitari i sense cap medi de vida, no li quedará altra opció que l'abandonar l'església i rectoria i traslladar-se mitja hora més avall (la llavors naixent ajuda de la petita església de la Juncosa, que era ja el nucli més important de població en aquella època) en perjudici evident dels seus feligresos.

Així mateix també, l'esmentat Pau Boloix, exposa al

bisbe la compra de la hisenda del Montmell per un feligrès, anomenat Marià Güell, el qual es liura totalment a la voluntat i condicions que el bisbe cregui més convenient. Apèndix núm. 10.

Amb la data del dia 22 de novembre de l'any 1884, trobem una nota marginal a una instància del prevere rector de la parròquia de Sant Miquel del Montmell, Pau Boloix, i dirigida al bisbe de Barcelona Dr. Jaume Català i Albosa, en la qual el dit prevere exposa que efectivament la hisenda del Montmell ha estat novament venuda i comprada pels Srs. Josep Artigas, del Vendrell, i Marià Güell, feligrès del Montmell. Que ambdós han acordat de restituir a la parròquia de Sant Miquel del Montmell les terres que, segons la llei, manà el Concordat. Així mateix, s'acompanya l'escriptura de la dita restitució per tal i a efectes d'ésser examinada i aprovada. A la nota marginal, i datada a Sarrià, de Barcelona, en visita pastoral, com fa constar, el bisbe Dr. Català i Albosa, sanciona i aprova la dita cessió.

Amb aquesta cessió per la part esmentada, una forta perseverança per part dels rectors i accompanyada també de la seva necessitat, és com l'església de la parròquia del Montmell recuperà part d'unes terres i la font que envolten l'església, i que li havien estat assignades feia més de nou segles; església, terres i font que han perdurat fins a la revolta estúpida de l'any 1936, en què fou cremada dita església i lloc, i va esdevenir, a partir de llavors, un indret liurat, com tants d'altres, al més trist abandó i ruïna.

APÈNDIX DE DOCUMENTS

DOC. NÚM. 1

2 de setembre de 1841

"El Sr. Ministro de Hacienda me dice lo que sigue. —Su Alteza Serenísima el Regente del Reino se ha servido dirigirme con esta fecha el decreto siguiente: — Doña Isabel II por la gracia de Dios y por la Constitución de la Monarquía española Reina de las Españas, y durante su menor edad D. Baldomero Espartero, Duque de la Victoria y de Morella, Regente del Reino; a todos los que las presentes vieran y entendieren, sabed: Que las Cortes han decretado y Nos sancionamos lo siguiente:

Artículo 1º Todas las propiedades del Clero secular en cualesquier clases de predios, derechos y acciones que consistan, de cualquier origen y nombre que sean, y con cualquier aplicación o destino con que hayan sido donadas, compradas o adquiridas, son bienes nacionales.

Artículo 2º Son igualmente nacionales los bienes, derechos y acciones de cualquier modo correspondientes a las Fábricas de las Iglesias y a las Cofradías.

Artículo 3º Se declaran en venta todas las fincas, derechos y acciones del Clero catedral, colegial, parroquial, Fábricas de las Iglesias y Cofradías de que tratan los artículos anteriores.

Artículo 4º, 5º

Artículo 6º Se exceptúan de lo dispuesto en los artículos anteriores:

Primero, segundo, tercero, cuarto,

Quinta: El palacio morada de cada Prelado y la casa que habitan los Curas párrocos y Tenientes, con sus huertos o jardines adyacentes." etz. etz.

DOC. NÚM. 2

Montmell 25 setembre de 1857.
IIImo. y Reverendísimo Sr.

"Recibi con el debido respeto su muy apreciada del 30 Agosto, aunque muy atrasada, sobre la qual debo contestar diciendo:

Que realmente este Ayuntamiento guiado malamente de sus Agentes estaban persuadidos que lo que falta pagar de los dos tercios de la Contribución, lo debían pagar el Sr. Obispo por sus diezmos y el Cura, no obstante me opuse a esta disposición, y entonces cargaban solo a S. IIIma. considerando percebia sus diezmos no como obispo, si como a Barón ó Senyor secular, con todo a vista de su Carta han desistido ya, y no le cargaran por los Diezmos, y enseguida han presentado memorial a la Junta principal, a fin de que no teniendo casualmente quien les ayude a llevar la carga de la contribución se digne alligearlos algun tanto, pues que en verdad la carga sube a mas de quatrocienas libras de lo anualmente pagaba por razón del Catastro.

Esta es IIImo. Sr. la ultima resolución, que hasta hoy no habia podido alcanzar del Ayuntamiento para poder darle las correspondientes noticias sobre el particular.

B.L.M. a S.S. IIIma.
su mas afecto Capellan
Domingo Serra, Cura Parroco de
Montmell.

DOC. NÚM. 3

"Arciprestazgo de Vendrell. Parroquia de Montmell.

Relación que da el infrascrito Cura parroco de dicha parroquia a cerca de los bienes parroquiales pertenecientes a este curato conforme esta mandado por S.E.I. en su circular de 14 de noviembre del año anterior 1860.

Este curato posee y ha poseido siempre una finca en medio de la cual esta edificada la parroquial Iglesia Rectoria y otra casita adjunta destina para acompañamiento del Cura parroco. Esta finca consiste en una huerta, campos, una pequeñita viña y las demás tierras son yermas que sirven para producir las leñas necesarias para el Cura parroco. Todas estas tierras estan inherentes a este Curato o Rectoria. Esta finca tiene a poca diferencia unos veinte minutos de longitud y otros tantos de latitud. Por la parte de oriente linda con la heredad de Mas Campanera, por la de mediodia parte con la referida y parte con la de Vidal de la Juncosa, por la parte del occidente linda parte con la del referido Vidal y parte con la de Juan Ventosa, y por la parte del norte linda con la de Torrosolla y la de Antonio Vidal. Consta en esta parroquia en un libro de los mas antiguos que las mencionadas tierras han sido poseidas siempre de los curas parrocos de Montmell y por tradición hasta a nosotros se han siempre llamado tierras de la Rectoria: Y en virtud de esta posesion está obligado el Cura parroco a celebrar todos los años las ceremonias de la semana santa, las de Navidad, los Oficios solemnes de todas las festividades del año y todas las demás funciones pertenecientes a dichas solemnidades.

Lo que pone en conocimiento de S.Y.S. este subdito Capellan quien a V.E.Y.B. el anillo.

Montmell 2 Enero de 1861
Jacinto Massaveu Pro. Rector.

Siorus de Borbon

Institutional urbanism

Mycetozooct symbiotis

Declaração de intenção relativa à elaboração participativa da estratégia de desenvolvimento.

Chile de la flora de los sombrales y bosques	Jefatura de Obras y Obrajes	Chile de la flora de los sombrales y bosques	Jefatura de Obras y Obrajes	Chile de la flora de los sombrales y bosques	Jefatura de Obras y Obrajes
Chile de la flora de los sombrales y bosques	Jefatura de Obras y Obrajes	Chile de la flora de los sombrales y bosques	Jefatura de Obras y Obrajes	Chile de la flora de los sombrales y bosques	Jefatura de Obras y Obrajes
Chile de la flora de los sombrales y bosques	Jefatura de Obras y Obrajes	Chile de la flora de los sombrales y bosques	Jefatura de Obras y Obrajes	Chile de la flora de los sombrales y bosques	Jefatura de Obras y Obrajes
Chile de la flora de los sombrales y bosques	Jefatura de Obras y Obrajes	Chile de la flora de los sombrales y bosques	Jefatura de Obras y Obrajes	Chile de la flora de los sombrales y bosques	Jefatura de Obras y Obrajes
Chile de la flora de los sombrales y bosques	Jefatura de Obras y Obrajes	Chile de la flora de los sombrales y bosques	Jefatura de Obras y Obrajes	Chile de la flora de los sombrales y bosques	Jefatura de Obras y Obrajes

DOC. NÚM. 5

"Esмо. e Ylmo. Sr.

Como se desprende de una carta firmada por los herederos del Parroco de Montmell S.E.Y. les dijo que los pactos del Parroco con su Regente son nulos y de ningun efecto, atendido el estado en que se encuentra dicho Parroco; hemos determinado los firmantes esponer la verdad de todo, para què V.E.Y. pueda juzgar con acierto.

El Parroco ha talado la hacienda de Montmell para vender sus maderas, carbon y leña de tal modo que ahora no hay un pino bueno para una biga; ha tenido crias de bestias grandes y pequeñas; unos veinte años ha cobrado la pingüe dotación de Montmell, y no obstante ha dejado la casa rectoral tan ruinosa que cuando llueve es lo mismo que uno estuviese en la calle: sirviendo los caudales atesorados, segun se asegura, para pagar las deudas de su casa paterna, quintas, carreras u oficio a sus sobrinos. Ademas los herederos quieren cobrar todo y esperar hacer las obras cuando haya fallecido el Parroco para cargarlas al Pueblo; pues ya obran en poder de ellos sus caudales y hasta los muebles. Para poder cobrar el Pbro. Esteban Massaveu escribió habia mejorado su tio, y ya podia firmar, y ahora lo hacen pasar por un hombre sin conocimiento, para que no se hayan de cumplir sus compromisos. Los pactos del Párroco con su Regente son: "Si nom tocan el tupí, jot' asseguro que de fam nom faran morir. Ab això, M. Ramon, si V. vé; tot li condono.— Gracias, M. Jacinto, si V. ve a Celma, també li donaré tot, ara que no pagan.— Ho vull dir això encara que'l govern pague, tot será per el Regent puig el meu nihuets basta y sobra per satisfer las mias necessitats.— "

De tal principio, E.e Ylmo. S. se pueden sacar las consecuencias tan claras, que no dejan lugar a dudas. Pero como el Regente no quiere vivir para atesorar, prometió que no lo queria todo si el gobierno pagaba, y el Rdo. Esteban, istimando las obras necesarios a 200 \$, le dijo retuviese la parte de su tio para costearlas, y esto al mismo dia que cargaba con los herederos el dinero y muebles del Párroco para conducirlos a la casa paterna como así mismo lo hicieron.

Visto todo lo espuesto; por no quedar sin casa parroquial los abajo firmados suplican a V. E. Y. se digne mandar hacer las obras necesarias a la misma; y además señalar, como ya las hizo con la vecina parroquia de Marmellar al Regente las partes que de justicia le toquen, cuando se hayan efectuado las obras necesarias.

Dios guarde a V.E. Ylma.
Montmell 20 junio de 1875
Ramon Pons, Pbro.
Juan Güell
José Batlle
Juan Vidal
Antonio Saumell.
(firmats i rubricats)

(Exlmo. a Yllmo. Sr. Obispo de Barcelona)

DOC. NÚM. 6

Esmo. e Ylmo. Sr.

Los informes que mandó dar V.E. respecto de la hacienda de San Miguel de Montmell son como sigue: Es una finca de diez y ocho jornales setenticinco centimos, cuya mayor parte es monte, aneja a la casa rectoral, linda al oriente con Francisco Torres, al poniente con D. Narciso Pagés y Juan Ventosa, al norte con Juan Güell y Antonio Vidal y al sur con D. Narciso Pagés. De tiempo inmemorial lo posee el párroco, su título de adquisición no consta pues muchas veces se ha saqueado y quemado el archivo de la parróquia; su valor en venta es de diez mil seiscientos sesenta reales. Hasta ahora ha estado libre de cargas civiles y eclesiásticas. Hay una fuente para abastecer de agua a la casa rectoral y la casa aneja tambien a la rectoria y con el sobrante se riega lo que se puede que no es mucho.

Mas le mando los originales porque parece hay alguna diferencia, y asi V.E.I. podrá juzgar con mas acierto.

Mas, por si conviniese a la parroquia o al M.I.S. Secretario de Cámara, digo que el recibo de los ocho mil reales invertidos en

papel de la Deuda nacional, está estendido y firmado por el mismo I. Sr. Secretario de V.E.I. a 27 enero del 68. Espero respuesta de V.E.I. si basta este recibo.

Dios g. a V.E.I. ma. m.a.
Montmell 31 julio de 1875
(firmat i rubricat) Ramon Pons Pbro.

DOC. NÚM. 7

M. I. Sr.

Hasta el 24 de agosto no recibí la contestación verbal de V.S. en que me decía protestara yo mismo. Pero yo no consideré prudente hacerlo sin un documento de mis antecesores, en que constase que estas tierras sirven para sufragar los gastos de las festividades pascuales, como el procurador del párroco Masseveu me dijo que con esta condición se había librado de la venta el año 1856. Tal vez esta carga constará en los estados que mandé ha al M.I. Sr. (Bacelur?;) en el archivo parroquial nada he encontrado, y si parece bien a V.I. puede mandarme los por medio del S. Juez Municipal de esta, que es el dador de este oficio.

Mas como las letras no constan, el mismo Sr. Juez Municipal les podrá informar de todo, pues todo ha pasado por sus manos.

Dios g. a V. S. m. a.
Montmell 5 setiembre de 1876
(firmat i rubricat)
Ramon Pons, Pbro.

DOC. NÚM. 8

E. é Ilmo. Sr.

Un feligrés me pregunta, si podría comprar la hacienda de Montmell, para restituirla a la parroquia, cuando de los frutos de la misma, o de cualquier modo que V.E.I. o el párroco deter-

minen, hubiese recuperado el importe y gastos ocasionados por dicha compra a D. Antonio Pons y Roura que es el comprador que la obtuvo del gobierno. Creo que, segun una respuesta de Roma, que dicen, tiene el M. I. S. Penitenciario de esa Santa Iglesia, se puede hacer la tal compra y con tal objeto: pero para acertar en un negocio de tal importancia, pido a V.E.I. se digne indicarme que debo responder a mi feligrés.

Dios g. a V.E.I. m.a.
Montmell 9 diciembre de 1876
(firmat i rubricat)
Ramon Pons, Pbro.

Esmo. e Ilmo. Sr. Obispo de Barcelona.—

DOC. NÚM. 9

Exmo. e Ilmo. Sor.

El Curato de San Miguel de Montmell de este obispado de Barcelona y provincia de Tarragona venia poseyendo de tiempo inmemorial unas tierras unidas todas a la Iglesia y casa rectoral que servian al Cura de huerto para atender a las necesidades de su casa.

Estas tierras Exmo. e Ilmo. Sor. fueron todas vendidas, en nombre de la Nacion, a D. Antonio Pons y Roura de esa ciudad de Barcelona, mediante pública subasta celebrada en la ciudad de Tarragona, a los veinte y seis de Febrero de mil ochocientos setenta y dos, sin dejar para el Cura parroco en concepto de huerto y jardin ni un solo palmo de tierra, siendo asi que segun el Concordato de 1851 y Convenio adicional al mismo de 25 Agosto de 1859 estas tierras no estaban sujetas a la ley de desamortizacion por estar todas unidas a la Iglesia y casa rectoral; o cuando menos, en caso de duda sobre la extension o cabida que deben tener los huertos y jardines de los Curas parrocos debian reservarse para el Curato las dos hectareas que previene el Real decreto de 4 de Enero de 1867.

Al posesor de estas tierras no se le ocasionaria ningun perjuicio; porque, segun la escritura de venta, otorgada en la ciudad de Tarragona a los veinte y ocho de Diciembre de mil ochocientos setenta y dos, se le vendió una finca de estension veinte y cuatro jornales equivalentes a catorce hectareas, sesenta areas, diez y seis centiareas, y segun el amillaramiento de 1871 la tal finca tiene de cabida sesenta y tres jornales, o sean unas cuarenta y dos hectareas y todas las viene poseyendo el espresado D. Antonio Pons y Roura de Barcelona; de modo que aunque se pudiese al Curato en posesion de dos hectareas para huerto y jardin, le quedarian al comprador mas tierras que no compró.

Ni tampoco al Estado se le ocasionaria un gran detrimiento con la devolución al Cura párroco, a lo menos de las dos hectareas para huerto y jardin; porque las catorce hectareas que constan en la escritura de venta (que en realidad son cuarenta y dos hectareas) fueron vendidas por mil y una pesetas, y por consiguiente aunque el Estado tuviera que indemnizar al posesor seria en una cantidad insignificante.

En su consecuencia Exmo. e Ilmo. Sor. el Cura parroco de Montmell se atreve a suplicar a V.E.I. que como a Prelado de la Diocesis y Senador del Reyno, se digne gestionar lo conveniente para que por el Gobierno de S.M. el Rey (Q.D.G.) se mande poner a este Curato en posesion, a lo menos de dos hectareas de las tierras, que antes poseía y fueron vendidas en nombre de la Nación.

Dios guarde a V.E.I. muchos años.
Montmell 31 Diciembre de 1879
Eudaldo Campás, Pbro. Cura párroco

DOC. NÚM. 10

Ilmo. Sor.

La parroquia de S. Miguel de Montmell de este obispado y provincia de Tarragona, poseia desde tiempo inmemorial unas

tierras que servian para atender y surtir de lo necesario a la vida del parroco; mas el año 1871 fue vendido a nombre del Gobierno de aquell entonces a pública subasta sin dejar ni un palmo de tierras siendo desde aquell entonces casi imposible el poder habitar en dicha casa rectoral por estar enteramente sola y separada del punto mas inmediato para proveerse de todo, unas tres horas: mas se habitaba con la esperanza, hasta ahora, de poderse recobrar, comprandola otra vez, como habia ya concedido permiso el Ilmo. Sor. Obispo Lluch, aunque hubiese de extraerse de fondos de la obra.

Que al Cura parroco de Montmell, le es hasta necesario el huerto, esta fuera de duda: si se tiene en consideracion que la parroquia de Montmell está situada en un terreno en extremo montuoso, que se compone toda de casas de campo, separadas las dos mas cercanas, media hora de la casa rectoral y las otras casi todas a una hora de distancia y ademas las poblaciones donde el Cura puede surtirse de lo necesario para su casa, distan unas, cuatro, y otras, cinco horas del Curato.

En el caso Exmo. e Ilmo. Sor. que se mandaran restituir al Cura, a lo menos las dos hectareas para huerto y jardin, que no debieran habersele quitado, no crea V.E.I. que se irrogara un gran perjuicio ni al comprador de estas tierras, ni al Estado.

Y como dichas tierras pasan ahora a tercera persona dando muchisimo mas de lo que se dió en la primera subasta, perdida del todo toda esperanza, tendrá que abandonarse la casa rectoral é Iglesia media hora mas lejos, siendo un perjuicio imponderable tanto material como espiritual para los feligreses, por la imposibilidad de permanecer en ella, porque pueden quitarle al párroco hasta el agua.

Por todos estos motivos, el esponente a V. Ilma. atentamente espone, que para prevenir todos estos inconvenientes, uno de los feligreses, Mariano Güell que es hombre honradísimo se ha hecho y propuesto las dos condiciones siguientes:

Primero: Que el párroco sea consocio con él en la compra de dichas tierras y costaría unos 265 \$ a cada uno, y en este caso

se habria de conceder permiso para extraer de la caja Diocesana, dicha cantidad, de los ocho mil reales depositados allí, de la obra de esta Iglesia.

Segundo: O bien en caso de no poder formar parte, se conforma en ceder al párroco las dos hectareas que están señaladas por la ley; pero como casi todo es roqueral de poca cosa podrian servir al párroco dichas dos hectareas.

De todos modos el Sr. Mariano Güell se conforma en todo a lo que V. Iltrma. tenga a bien disponer con tal que el párroco no haya de separarse de enmedio de sus feligreses.

Y como urge el saber la determinacion antes del dia 31 del corriente mes, sino pasaria a otras manos; el esponente con todo respeto suplica se digne conceder lo que sea mas conveniente para el bien espiritual de todos.

Gracia que se promete alcanzar del bondadoso corazon de V. Iltrma. su mas humilde servidor que besa de rodillas el anillo.

Dios Guarde a V. Iltrma. m. a.
Montmell 22 marzo 1881.
(firmat i rubricat)
Pablo Boloix, Pbro. Economo.

* * *

AGRAIMENT

Agraïm ben sincerament la bona voluntat i paciència que a tota hora han tingut els arxivers dels arxius:

Arxidiocesà de Tarragona.
Diocesà de Barcelona.
Delegació d'Hisenda de Tarragona.
Històric Provincial i de Protocols de Tarragona.
Registre de la Propietat del Vendrell.

* * *

NOTES:

- 1.— A mi mateix, ja fa anys, un estudiant de 3er. de Dret em demanava si el podia orientar sobre bibliografia moderna quant a les desamortitzacions a Tarragona.
- 2.— J. Vicens Vives.— "Notícia de Catalunya" pàg. 95.
- 3.— El caràcter abusiu d'aquestes prestacions feia ja temps que no encaixava amb aquells esperits liberals del segle XIX. Les Corts Constitucionals del Trienni 1820-1823, havien redut els delmes a la meitat. La nova reacció absolutista els restaurà, perduraren fins el 1837 en què foren declarats propietat de l'estat; una nova llei, 31 d'agost de 1841, els substituí per una nova contribució dita de "culto y clero".
- 4.— Apèndix núm. 1.
- 5.— Salvador J. Rovira.— "La desamortització dels béns de l'església a la província de Tarragona" (1835 - 1845) pàg. 63. Tarragona, 1979.
- 6.— Obra citada.
- 7.— Obra citada, pàg. 153.
- 8.— Els documents públics del primer terç del segle passat diuen encara: I se té en alou i domini directa de la Mensa episcopal de la catedral de Barcelona.
- 9.— "Les Ordinacions del Montmell" (segle XV) Miscel·lània Penedesenca 1979, J.M. Sans i Travé - D. Guasch Dalmau.
- 10.— Solé Caralt "Bisbal Històrica" pàg. 387.
- 11.— Ibidem, 391.
- 12.— Apèndix núm. 3. L'article núm. 6 diu: "Se exceptuan de lo dispuesto en los artículos anteriores, "(vendes) i tot seguit, apartat 5è, "el palacio morada de cada Prelado y la casa que habiten los curas párrocos y tenientes, con sus huertos o jardines adyacentes". I més tard, 1851, confirmat pel Concordat, i addicional Conveni de 1859.

